

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum sit peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

Vnde & Hiero. † dicit in quadā epistola, quod irasci est hominis. ergo irasci non est peccatum.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit ad Eph. 4. Omnis indignatio, & ira tollatur a vobis.

RESPON. dicendum, q̄ ira sicut dictum est, * propriominat quandam passionem. Passio aut appetitus sensitui intantum est bona, inquantum rōne regulatur: si aut ordinem rationis excludat, est mala. Ordo autem rationis in ira potest attendi, quantum ad duo. Primo quidem, quantum ad appetibile in quod tendit, quod est vindicta. Vnde si aliquis appetat q̄ in ordinem rationis fiat vindicta, est laudabilis ira appetitus, & vocatur ira per zelum. Si autem aliquis appetat quod fiat vindicta qualitercumq; contra ordinem rationis, puta si appetat puniri eum qui non meruit, vel ultra quam meruit, vel non secundum legitimū ordinem, vel non pp debitum finem, qui est conseruatio iustitiae, & correctio culpe, erit appetitus ira virtiosus, & nominativus ira per viuum. Alio modo, attenditur ordo rōnis circa iram, quantum ad modum irascendi, vt. f. motus ira non immoderate feruescat nec interius, nec exterius. Quod quidem si prætermittat, non erit ira absque peccato, etiam si aliquis appetat iustam vindictam.

A D P R I M U M ergo dicendum, q̄ quia passio potest esse regulata ratione, vel non regulata, ideo secundum passionem absolute consideratam non importatur ratio meriti vel demeriti, seu laudis vel nuperi: secundum tñ q̄ est regulata ratione, potest habere rationem meritorij & laudabilis. Et econtra rō secundum quod non est regulata ratione, potest habere rationem demeriti, vel utruperabilis. Vnde & Philosophus * ibidem dicit, quod laudatur, vel utruperatur qui aliqualiter irascitur.

Ad II. dicendum, q̄ iratus non appetit malum alterius propter se, sed propter vindictam, in quam concurrit appetitus eius, sicut in quoddam comutabile bonum.

AD III. dicendum, q̄ homo est dñs suorū actuū per arbitrium rōnis. Et ideo motus qui præueniunt iudicium rationis, non sunt in potestate hoīs in generali, ut. nullus eorū insurgat, quamvis ratio possit quemlibet singulariter impeditre ne insurgat: & secundum hoc dñ, q̄ motus ira non est in potestate hoīs, ita, q̄ nullus insurgat. Quia tñ aliqualiter est in hoīs potestate, non totaliter perdit rationem peccati, si sit inordinatus. Quod aut Philosophus * dicit iratum cum tristitia operari, non est sic intelligendum, q̄ tristiter de eo q̄ irascitur, sed quia tristitia de iniuria quam a sumat sibi illatam: & ex hac tristitia mouetur ad appetendum vindictam.

AD IIII. dicendum, q̄ irascibilis in hoīe naturaliter subiectus rōni. Et iō actus eius intantū est homini naturalis, inquantū est ē rationem: inquantum uero est præter ordinem rationis, est contra hoīs naturā.

^{¶ super Questionis centesima quinque zētēa cōlōna Ar-ticulū tertium.}

ARTICVLVS III.

Vtrum omnis ira sit peccatum mortale.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videatur q̄ omnis ira sit peccatum mortale. Dñ enim Iob. 5. Virtus stultum interficit iracundia: & loquitur de interfectione spirituali, a qua nominatur peccatum mortale. ergo omnis ira est peccatum mortale.

In articulo 3. eiusdem quarti, 18. dubium ex Martina in quod de iracundia occurrit circa illam conclusionem, scilicet, Peccatum ira ex parte appetibili, kūlēt. multa vindicta.

¶ 2 Præt. Nihil meretur dānationē ēternā, nisi peccatum mortale: sed ira meretur damnationē ēternā, dicit. n. Dñs Matth. 5. Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, ubi dicit glos. * q̄ per illa tria quae ibi tanguntur, s. iudicium, & consilium, & gehenna, diuersæ māsiōnes in ēterna damnatione pro modo peccati singulariter exprimuntur. ergo ira est peccatum mortale.

¶ 3 Præt. Quiequid cōtrariaf chāritati, est peccatum mortale: sed ira de se contrariaf charitati, ut patet per Hiero. * super illud Matt. 5. Qui irascit fratri suo &c. ubi dicit, q̄ hoc est cōtra proximi dilectionē. ergo ira est pētū mortale.

SED CONTRA est, q̄ super illud Psal. 4. Irascimini, & nolite peccare, dicit glos. * Venialis est ira, quę non perducitur ad effectum.

RESPON. Dicendum, q̄ motus ira pōt est inordinatus, & peccatum dupliciter, sicut dictū est.

Vno modo †, ex parte appetibili, utpote cū aliquis appetit iniustam vindictam: & sic ex genere suo ira est peccatum mortale, quia contrariatur charitati & iustitiae.

Potest tñ contingere, q̄ talis appetitus sit peccatum ueniale pp in

perfectionē actus. Quia quidem imperfectio attenditur uel ex parte appetentis, puta, cum motus ira præuent iudicium rationis: uel etiam ex parte appetibili, puta, cum aliquis appetit in aliquo modico se vindicare, quod quasi nihil est reputādum, ita q̄ si actus infernus, nō est peccatum mortale, puta, si aliquis parum trahit aliquem puerum per capillos, uel aliquid huiusmodi. Alio modo, potest esse motus ira inordinatus quantum ad modum irascendi, ut pote si nimis ardenter irascatur interius, uel si nimis exterius manifestet signa ira. Et sic secundum se non habet de suo genere rationem peccati mortalis: potest tamen contingere quod sit peccatum mortale, puta, si ex uehemetia ira aliquis excidat a dilectione Dei & proximi.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ ex illa auctoritate non h̄ q̄ oīs ira sit peccatum mortale, sed q̄ stulti per iracundiam spiritualiter occiduntur, inquantum scilicet non refranando per rationem motum ira, dilabuntur in aliqua peccata mortalia, puta in blasphemiam Dei, uel iniuriam proximi.

¶ 2, est ex genere suo peccatum mortale. Arguit enim tripliciter contra hoc pri-mo. Est aliquis actus iracundiae voluntarius nō mortaliss, quo appetitur iniusta vindicta, ergo iniusta vindicta non reddit ex genere suo, actum mortalem. Ante-cendens patet de appre-tente vindictam in aliquo modo, non multum reputando, ut parum trahere puerum per capillos.

Consequientia patet, Tom. 9.

qua ro iniusta vindicta falso sue parua,

fue magna sic iniusta vindicta. Nā ex ma-

gitudine & paratu-

te sola quanitas variauit. Secundo,

¶ 3, Q̄ icquid est morta-

le ex genere, & non

habet aliquid infiniti-

te alleuanas, rema-

ner simpliciter mor-

tales: led parua, vin-

dicta appetitæ non

alleuanas infinitæ, quia

finitæ diffit a vindicta,

cūus appetitus

est simpliciter mor-

talis. ergo. Probatur

major, quia omne

mortale in infinitum

excedit veniale.

¶ 4, Præt. Omne mor-

tales ex genere, est

mortale, vnuerſaliter

ter, fed appetitus ini-

usta vindicta non

est vnuerſaliter mor-

talis. ergo non mor-

tales ex genere. Ma-

ior probatur, tum

quia habet in se suffi-

cientiam cauālē pec-
cati mortalis in quo-
cunque reperiatur:

tum quia mortale ex

vna circumstantia per

nullam aliam circum-

stantiam redditur, nō

mortale. ergo a for-

tiori mortale ex obie-

cto per nullam cir-

cumstantiam fit non

mortale. Minor pa-

ret.

¶ 5, Ad huius eviden-

tiōe, quod peccatū

habet in se duo,

sicut speciem pro-

priam, & mortalitatē,

scilicet illius obiecti

ſit. Et hinc fit, vt

omnes actus relin-

ctū illius obiecti fi-

ne sint actus perfe-

cti, sine imperfeci-

tate, tendentes in illud, sint

enidem specie: ita

quod primus motus

adulterij est in specie

adulterij,

QVAEST. CLVIII.

adulterii, & primas motus furti est in specie furti, & sic de alijs. Mortalitatem autem, vel venialitatem habet ex esse contra, vel propter charitatem, quae est vita anime, que distinguit inter filios Dei, & filios perditionis. Et hinc fit, ut actus circa aliquam materiam perfectus, sit peccatum mortale, imperfectus vero sit peccatum veniale, quia scilicet obiectum illud perfecte attingitur charitatem, sed imperfecte autem attingit non tollit charitatem, sed praeter illam & tollens illius feruorem. Verbi gratia. Tollere rem alienam iniusto domino est actus cadens super indebita materia, scilicet re aliena iniusto domino. Et potest res aliena iniusto domino tolli tripliciter. Primo, actu imperfecto ex parte tollentis, puta, si appetit rem alienam iniusto domino appetitus non deliberato, sed primo motu. Hic est actus non est perfecte actus humanus. Secundo, est actu imperfecto ex parte rei alienae tollendae, puta, quia res est minima, vel quia non iniusto domino simpliciter, sed secundum quid: & sic est actu tollendi alienum est imperfectus, quia nimis pro utilio reputatur in primo casu, & quia involuntarii secundum quid est simpliciter voluntarii in secundo cau. Tertio, actu perfecto utrumque, scilicet ex parte operantis, & materiae: & hic quidem tertius actus est peccatum mortale ex generi, et qui autem fieri sint in eadem species, p. imperfectionem tamen actus non sunt peccata mortalia, quia in illo salutare ratio actus humani contra dilectionem proximi ex perfectione actus circa tale obiectum in ipsis vero, licet circa eandem sint materiam, quia tamen adeo imperfecte, ut non sint contra proximi dilectionem, ideo veniales sunt.

¶ Ad primam ergo obiectiōnē proprie loquendo, negatur antecedens: quoniam vindicta iniusta tam minima non est iniusta vindicta simpliciter, sed secundum quid. Et ideo non continuit peccatum simpliciter, sed secundum quid, quale est veniale: ita quod sicut primus motus ad vindictam est actus imperfectus, quia non est actus humanus simpliciter, sed secundum quid, ita appetitus vindictae minimae est actus imperfectus, quia non est appetitus vindictae simpliciter, sed secundum quid. Et cum contra hoc afferatur, quod magnum & parvum non variant rationem vindictae, respondetur, quod cum magnum & parvum iuponiant id circa quod est diuerlīmodo, iuxta diuerlīmodo subiectorum loquendum est. Nam magnum & parvum circa vindictā simpliciter non variant rationem vindictae. Et propter appetitus iniusta vindicta sue magna, sive parva, dummodo sit iniusta vindicta simpliciter, est peccatum mortale: sed quando parvitas non tam significat quantitatem, quam tener locum conditionis diminuit, ita quod id cui additur, constituit secundum quid tale ex hoc ipso ponit taliter imperfectiōnem, non ut tollat totaliter rationem illius, sed ut tollat contrarietatem annexam illi simpliciter, sicut tollit illud simpliciter. Et sic est in proposito, quod tanto parvitas vindicta est conditionis rationem vindictae, non quod tollat totaliter rationem vindictae, sicut dicendo, Homo mortuus, ly mortuus tollit rationem hominis: sed quia tollit rationem vindictae simpliciter, ac per hoc contrariebat ad dilectionem proximi, quae est coniuncta iniusta vindicta simpliciter. Et simile est in furto, cum tollatur alienum minimum. Nam dicit: ratio rei alienae non variet per magnum & parvum, ut dicunt quantitates rei alienae, quando tamen per parvum, diminuit rationem boni alieni, ita quod continuit illud in hoc, quod est esse alienum bonum secundum quid tantum, tunc non remaneat quod tollatur alienum bonum simpliciter, sed secundum quid: ac per hoc non committitur fursum, nisi secundum quid, quod est peccatum veniale.

¶ Ad secundam obiectiōnē negatur minor. Dico enim quod sicut mortale & veniale distanti in infinitum, ita vindicta iniusta, & vindicta iniusta minima, distanti in infinitum: quia distante ut vindicta & non vindicta apud morales, quia modicum pro nihil habent. Propter ergo parvitas, quando est cōditio diminutus, ut dictum est, alienar in infinitum, quia trahit actum ab ente ad non ens, hoc est, a contrario virtus ad non contrarium vitam.

ARTIC. III. ET II.

qui distanti in infinitum sicut mortale & veniale, nihil in ordine ad reparacionem humanam, per rem si quasi nihil. Et ideo relinquunt illas in rebus totaliter vera, oportet addere, vel subvenire.

ARTICULUS. IIII.

Vtrum ira sit grauiissimum peccatum.

AD QUARTVM sic procedit. Videat, quod ita sit grauiissimum peccatum. Dic enim Chrysostomus, quod nihil est quod plus iusti furentis, & nihil deformitatis feueri iusti, & multo magis anima, ergo ira est grauiissimum peccatum.

¶

¶ Præt. Quanto aliquid peccatum est magis nocuum, tanto in detur esse peius, quia sicut Augustinus dicit in Enchirid. Malum dicitur aliter. Et similiter actus ex circumstantia & causa supposita perfectione actus, non fit aliter, non fit supposita per actione causæ, neque sufficiat, neque inducitur, sed mortalitas occidit, neque perficit, non est capax mortalitatis. Et periculum non in actu perfecto, ac si loquenter in diaphano.

In reponione ad secundum emendatum in articulo occurrit, arguente contra hac foliorum materiali textu illo no loquuntur de occidente, ut in ratione uterque ibi recitat, & non de illo quo de occidente. ¶ Ad hoc dicitur, quod contentus illius litterarum est, quod dominus loquuntur de actibus, quoniam proximi: & quod uolens dominus abundantiam plus quam Schramm & Pharetrum acceptabiles præcepta antiquæ legis & Imperatorum præcepta generare, ut patet diffite in capitulo illo. Et in ratione in proximum affinitum præcepta legi scholasticæ. Auditus quia dictum est antiquæ. Non occidere, non rapi, reus erit iudicio, & statim addes poteris absolvere, ceperis, libidinosa autem dico uobis quia omnia in triu, reus est iudicio &c. ubi ex sententiā patet ipsius ira, quia fuerit impotita homicidio, patet poteris absolvere, pro objecto nōcum est, locum. Quicquid uirtus fauatur in ramis, & fundatione in se uenit, tunc sermo huc dominis super dies præceptio, extra homicidii genus non est, ad quod poteris iudicio reducitur. Fallit enim ergo quod solum poteris absolvere, si tunc sermo in, quod patet objecto homicidio, & quanto culpa in objecto homicidio, & quanto culpa in objecto iugium, & verbum iniuriorum in proximo apparet, nisi si unius homicidium, aperte manifestum.

¶ Super Questiones etiā finge posse, Articulus quartus.

¶ In articulo 4. eiusdem in quaest. 18. dubium est, Miserere mei. Igitur a. de iracundia occurrit circa uita de peccatis. Primum dictum est, Ira est iniusta, non est appetibilis. Contra hoc arguit, Primo, quia iniusta peccatum quam aliena ira, non, nisi in anteriori respectu irae, quae est appetibile, appetibile, alioquin dicitur, quia supposita aquilatate appetibile, alioquin dicitur, quia potest esse iniquitas ex parte circumscriptionis deranum, & quia iratus contra uita iniuste, Deum & homines mundo uite aliena, utriusque ratio, quia supposita aquilatate appetibile, ac coniunctio adiutoria non est minus mala quam iniusta, nisi iniusta appetere malum finaliter properet, ut in anteriori respectu, quia iniusta est magis appetibile, gloria, felicitas utroque ratione iniuste appetibile, alter properet iniustam, et cetera appetere malum alteri properet gloriari. Quod si appetere malum alteri properet gloriari, tunc non est contra. Secundo, quia iniusta appetibile.